

FRANCESC MELCION

Pau Riba, mestre còsmic

ANNA
CARRERAS

Pau Riba és una galàxia, sempre ho ha sigut i sempre ho serà. L'editorial Males Herbes publica *Història de l'Univers*, una obra inclassificable (visca!) entre la novel·la, l'assaig, la rondalla i el tractat lingüístic de sòlida base científica. Que Riba escrigui un llibre com aquest fa pensar en Dalí, un altre cosmogònic que, abans i a banda de pintar, llegia, estudiava i aprenia ciència com a llenguatge paral·lel al de l'art. Com Dalí, Pau Riba no és un home d'una sola peça, no es pot definir com un artista estàtic, com una màquina

de fer xurros sense moure's de lloc. En expansió permanent, Riba filosofa, amb molta precisió i poca parafernàlia. Utilitza un llenguatge divulgatiu, figuratiu i gens pedant, i tracta el fotimer d'anys que van des de l'espectacle del Big Bang fins al futur tecnològic i la intel·ligència artificial. Com deia Verdaguier, allà on no arriba la ciència (o la maleïda religió), arriba la poesia, encarregada d'omplir buits i crear mons possibles. En la línia de Carl Sagan, Riba pensa que abans de fer un pastís de poma, has de saber crear un univers. Per parlar de conceptes abstractes, cal ser molt concret i humil. Ell no posa cap majúscula ni cap punt en tot el llibre. No

HISTÒRIA
DE L'UNIVERS
PAU RIBA
MALES HERBES
178 PÀG. / 18 €

pontifica. Només divaga a raig. Com si fóssim a Port Lligat a l'hora baixa, engega un divertit monòleg sobre la seva llei universal.

La raó neix de la reflexió. L'ésser intel·ligent contempla el seu reflex i pren consciència de si mateix, "això és, quan es fa una *selfie* i es reconeix com a individu singularitzat". Formem part de la natura i, per tant, resulta antinatural que la vulguem domesticar amb tota mena d'aparells i convertim la Terra en un planeta còborg. Si la Terra és un organisme viu, les persones som el seu cervell, però ens falta assumir la nostra existència universal. Participem en la intel·li-

gència universal. Hi som a dintre. Un llibre de ciència escrit per un poeta, sí, però també una reflexió fonda que furga i excava en aspectes metafísics i alhora superquotidians per trobar el desllorigador de l'Univers i, en paral·lel, de la condició humana. La solitud còsmica de l'individu, per exemple.

Riba exposa dubtes que tots hem tingut abans d'anar a dormir. ¿A l'Univers hi ha energia fosca i en molta més quantitat que no pas lluminosa? ¿Però què passaria si hi hagués uns individus del mateix Univers que en comptes de capturar la llum capturessin la foscor? O bé, interrogants que haurien fet les delícies del teatre de l'absurd: si no hi havia cosmos, què el va fer explotar? Què hi havia abans de l'espai-temps generat pel Big Bang? Fet i fotut, els mecanismes per percebre l'Univers són els sentits, sobretot el de la vista. ¿El que no es veu, no existeix? ¿Qui ens assegura que el que percebem és realment així i no una distorsió o una il·lusió?

Un Univers harmònic i simfònic

A *Història de l'Univers* es dibuixa la idea d'un Univers harmònic i simfònic ple d'elements, forces, estrelles, galàxies, aigua, cèl·lules, flora, fauna, llenguatges, màquines, còborgs, dualitats i jos socials. Si el que funciona per inèrcia és mort, l'Univers, com a ésser viu, vibra sempre i, esclar, sona. L'Univers creix, i nosaltres som els observadors privilegiats d'aquesta expansió. El poeta Riba diu que els protons i els electrons, de signe contrari, tenen sexe: la senyora protó (exerceix l'atracció) i el senyor electró (subjugat, dona voltes) tenen un amor elemental... Els neutrons serien esperits lliures, solters, homosexuals o asexuals.

I una idea clau: què és aquest *Homo sapiens* convertit en *cibersapiens*? ¿A aquest *Homo ultratecnològic* li queda un bri d'aquella essència d'identitat humana, col·lectiva i còsmica? Només la Terra, l'ésser superior a tothom, ens dirà a qui pertanyem. ♦♦

A la recerca de la identitat perduda

ÁLVARO
COLOMER

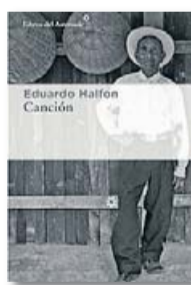
Eduardo Halfon va tenir un avi polonès que va sobreviure a Auschwitz i un altre de sirianolibanès que va ser segrestat per un grup paramilitar. El primer sempre li explicava que el número que tenia tatuat al braç era el del seu telèfon i que se l'havia gravat a la pell per no oblidar-lo mai; el segon, no li va dir mai ni una sola paraula sobre el seu captiveri. La història de l'avi europeu va ser el tema central d'*El boxeador polaco* (Pre-Textos, 2008); la de l'altre, encara no tenia llibre. Fins ara.

Va ser durant la lectura de *Los años de la resistencia*, assaig on l'activista guatemalenc Miguel Ángel Sandoval repassa els més de trenta anys que va durar la guerra civil al seu país, quan Eduardo Halfon va ensopagar amb l'episodi del segrest del seu avantpassat i va comprendre que havia arribat el moment d'escriure so-

bre aquell tema, tal com havia fet en altres llibres amb els esdeveniments més rellevants a la vida de la resta de membres de la seva família. I així és com va néixer aquesta novel·la, on, de nou, l'autor reflexiona sobre la seva pròpia identitat. Perquè Halfon és un escriptor de Guatemala que pensa en anglès, que escriu en castellà, que prové d'una família jueva d'origens libanès i polonès i que ha viscut en tants països que no val la pena enumerar-los. Així doncs, és un autor amb moltes arrels i tota la seva obra no és sinó una enorme recerca de la seva pròpia identitat a través de la història dels parents més directes.

Un avi segrestat per guerrillers

I ara li ha arribat el torn a aquell avi que va néixer al Líban quan el Líban encara no existia i que, arrossegat per la diàspora jueva que també van patir en aquell racó del món, va acabar convertit en un dels empresaris més poderosos de Guatemala. I aquest va ser -tot

CANCIÓN
EDUARDO HALFON
LIBROS DEL
ASTEROIDE
120 PÀG. / 15 €

i que potser no del tot, com el lector descobrirà al seu moment- el motiu pel qual un grup de guerrillers el van segrestar. Les Fuerzas Armadas Rebeldes van néixer a principis dels 60 com a resposta al servilisme del govern guatemalenc als Estats Units. I per mostrar aquest servilisme, dos exemples: primer, la CIA va depositar -i substituir per militars corruptes- el president Jacobo Árbenz quan va voler expropiar les terres a les companyies agrícoles nord-americanes i redistribuir-les entre els pobres del seu país; el govern guatemalenc va donar suport logístic a la CIA durant la fallida invasió de la cubana Bahía de Cochinos.

Farts d'aquesta submissió a Washington, alguns militars es van revoltar i es van amagar a les muntanyes per crear el Movimiento Revolucionario 13 de Noviembre, un grup guerriller que, després de diverses fusions amb altres faccions, va adoptar el nom de Fuerzas Armadas Rebeldes. I a aquest últim grup perta-

nyia precisament Percy Amílcar Jacobs Fernández, conegut pels seus companys com *Canción*, l'home que va encapçalat el segrest d'aquell empresari i que el va alliberar trenta-cinc dies després, quan la família va pagar el rescat.

Les biografies familiars novel·lades són l'especialitat d'Eduardo Halfon, un escriptor que troba en el passat tot allò que necessita per entendre el present. Però que cap lector s'enganyi: som davant d'un autor de ficció i, com a tal, no ens podem creure tot allò que explica. En aquest cas, Halfon construeix aquesta història a partir d'una suposada conferència que va haver de donar en un congrés d'escriptors libanesos celebrat a Tòquio. Aquesta circumstància dona a l'autor la perxa perfecta per parlar del seu avi libanès i per recordar -o inventar, qui ho sap- una mena d'història d'amor platònic que va viure allà i que s'assembla massa a la de la pel·lícula *Lost in Translation*. ♦♦